

Sandahls Logistik AB
Box 2045
331 02 Värnamo

Föreläggande att upphöra med att begära finansiella garantier som villkor för att bevilja tillträde till anläggning för tjänst

Transportstyrelsens beslut

Transportstyrelsen förelägger Sandahls Logistik AB (org.nr 556358-5156) att omedelbart upphöra med att i strid med artikel 13.6 i genomförandeförordning 2017/2177 begära finansiell garanti av Väte Rail AB som villkor för att bevilja tillträde till kombiterminalen i Sundsvall.

Detta beslut gäller omedelbart i enlighet med 11 kap. 2 § järnvägsmarknadslagen (2022:365).

Redogörelse för ärendet

Den 17 november 2023 publicerades en nyhet på webbplatsen jarnvagar.nu.¹ Artikeln handlade om ett logistikföretag som hade gått i konkurs under hösten och som en följd av detta hade ett stort antal tåg ställts in. Av artikeln framgick att flera järnvägsföretag hade förlorat miljonbelopp i konkursen.

Innan konkursen hade logistikföretaget byggt upp ett antal järnvägspendlar mellan övre Norrland och Göteborgs hamn. På uppdrag av logistikföretaget utfördes trafiken av ett antal järnvägsföretag, varav ett av dessa företag var Väte Rail AB (Väte). När konkursen var ett faktum och tågen ställdes in valde en tidigare kund till logistikföretaget att istället köpa de planerade transportererna direkt av Väte.

Av artikeln framgick att Väte som tidigare trafikerat vissa sträckor på uppdrag av logistikföretaget hade drabbats hårt av konkursen. När Väte efter konkursen skulle utföra transporter åt logistikföretagets tidigare kund stötte de på problem då Sandahls Logistik AB (Sandahls) inte ville hantera Vätes

¹ <https://jarnvagar.nu/installda-tag-efter-stor-konkurs/>

vagnar. För att Väte skulle få tillträde till kombiterminalen i Sundsvall krävde Sandahls en bankgaranti om två miljoner kronor.

I syfte att få förhållandena i artikeln bekräftade kontaktade Transportstyrelsen Väte och Sandahls.

Vid telefonsamtal den 23 november 2023 bekräftade Väte att de hade avkrävt en bankgaranti för att beviljas tillträde till Sundsvalls kombiterminal. Väte skickade en kopia på bankgarantin till Transportstyrelsen där det framgår att den omfattar två miljoner kronor och att garantin ska användas om Väte inte kan betala sina skulder till Sandahls. Väte intygade att de inte hade underlåtit att betala för beviljade och utnyttjade tillträdesrätter.

Den 24 november 2023 skickade Transportstyrelsen ett mejl till Sandahls där det framgick att myndigheten fått kännedom om att de hade avkrävt Väte en bankgaranti för att ge tillträde till kombiterminalen i Sundsvall. Transportstyrelsen ställde två frågor i mejlet, dels hur Sandahls ser på sitt krav på bankgaranti och dels om Väte upprepade gånger har underlåtit att betala för redan beviljade och utnyttjade tillträdesrättigheter.

Den 1 december 2023 inkom svar till Transportstyrelsen. Sandahls uppgav att frågan har sitt ursprung i logistikföretagets konkurs. Sandahls terminal i Sundsvall är intressent i konkursen då de utfört tjänster åt logistikföretaget. Enligt Sandahls hade logistikföretaget och Väte ett nära samarbete och Sandahls uppfattning är därför att Väte är en större intressent i konkursboet. Vidare uppgav Sandahls att de avser att tillämpa bankgaranti av Väte så länge inte full klarhet föreligger avseende eventuell utdelning i konkursen. Sandahls anser att de har fog för detta under rådande omständigheter och vid osäkerhet kring kunds finansiella status ser de bankgaranti som branschpraxis. Sandahls uppgav att man till dags dato bara haft en faktura till Väte som förfallit och den hade betalats i tid.

Den 6 december 2023 inledde Transportstyrelsen tillsyn mot Sandahls då myndigheten ville undersöka om Sandahls kräver finansiell garanti av Väte på ett sätt som är förenligt med artikel 13.6 i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2017/2177 av den 22 november 2017 om tillträde till anläggningar för tjänster och järnvägsrelaterade tjänster, nedan kallad *genomförandeförordningen*.

I samband med kommunikeringen av det underlag som ligger till grund för detta beslut framförde Sandahls att det pågick ett arbete med att sänka bankgarantin så att den ska omfatta en miljon kronor istället för två miljoner kronor. Skälet till detta uppgavs vara att Sandahls inledningsvis bedömde att Väte hade ambitioner att ta över merparten av logistikföretagets tidigare transporter och att de dessutom hade ambitioner på tillkommande volymer.

När Sandahls senare kunde konstatera att affärsvolymerna med Väte inte blev så omfattande som man inledningsvis hade bedömt så kontaktade Sandahls Väte för att diskutera en sänkning av bankgarantin.

Skäl för beslutet

Rättslig reglering

Bestämmelser om rätten till tillträde till anläggningar för tjänster finns i järnvägsmarknadslagen (2022:365), JML. Syftet med lagen är att säkerställa en väl fungerande järnvägsmarknad. Lagen genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/34/EU av den 21 november 2012 om inrättande av ett gemensamt europeiskt järnvägsområde, det så kallade SERA-direktivet (Single European Railway Area).

Genom artikel 13.9 i SERA-direktivet medgavs kommissionen mandat att anta genomförandeakter i syfte att närmare fastställa bestämmelser om de förfaranden och kriterier som ska följas för tillträde till de tjänster som ska tillhandahållas i anläggningar för tjänster.

Tillsynsmyndigheten

Av 1 kap. 5 § järnvägsmarknadsförordningen (2022:416) följer att Transportstyrelsen är tillsynsmyndighet enligt JML. Härutöver framgår det av 1 kap. 8 § JML att tillsynsmyndigheten också ska fullgöra rollen som regleringsorgan enligt artikel 55 i SERA-direktivet.

I 10 kap. 1 § JML anges att tillsynsmyndigheten ska utöva tillsyn över efterlevnaden av lagen och de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen. Tillsynsmyndigheten ska också utöva tillsyn över efterlevnaden av direkt tillämpliga EU-rättsakter som har utfärdats med stöd av direktiv 2012/34/EU. Tillsynsmyndigheten får enligt 10 kap. 7 § JML besluta de förelägganden som behövs för att denna lag eller de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen ska följas. Detsamma gäller för att säkerställa efterlevnaden av sådana direkt tillämpliga EU-rättsakter som avses i 10 kap. 1 § 2 st. En av dessa direkt tillämpliga EU-rättsakter är genomförandeförordningen. Ett föreläggande får förenas med vite.

Av 11 kap. 2 § JML framgår att beslut enligt JML gäller omedelbart.

Tjänsteleverantör och anläggning för tjänster

Vilka verksamhetsutövare som är att betrakta som tjänsteleverantörer enligt JML framgår av 1 kap. 9 § JML. Här definieras begreppet *tjänsteleverantör* som den som ansvarar för förvaltningen av en sådan anläggning för tjänster eller för tillhandahållande av sådana tjänster som avses i 9 kap. JML. Vidare definieras i bestämmelsen att en *anläggning för tjänster* är mark, spår, installationer, byggnader och utrustning som iordningställts för att det ska

gå att utföra eller tillhandahålla en sådan tjänst som avses i 9 kap. Av 9 kap. 1 § 2 st. framgår att en godsterminal är en sådan anläggning för tjänster.

Järnvägsföretag

Järnvägsmarknadslagen innehåller bestämmelser om bland annat tillhandahållande av tjänster åt järnvägsföretag. Definitionen av ett *järnvägsföretag* framgår av 1 kap. 9 § JML och anger att järnvägsföretag är den som tillhandahåller dragkraft och utför järnvägstrafik.

Undantag från bestämmelser i genomförandeförordningen

Enligt artikel 2 finns en möjlighet för tjänsteleverantörer att begära undantag från tillämpningen av alla eller vissa bestämmelser i genomförandeförordningen med undantag för artiklarna 4.2 a-d, 4.2 m och 5. En sådan begäran ska lämnas till regleringsorganet som får besluta om undantag.

Krav på anläggningsbeskrivning

Enligt artikel 4 i genomförandeförordningen ska tjänsteleverantörer upprätta en anläggningsbeskrivning med information om de anläggningar för tjänster och de tjänster som de ansvarar för. Anläggningsbeskrivningen ska sedan offentliggöras i enlighet med artikel 5.

Avslag på ansökan om tillträde

Av 9 kap. 1 § JML framgår att en tjänsteleverantör på ett icke-diskriminerande sätt *ska* ge tillträde till anläggningar för tjänster och tillgång till de tjänster som tillhandahålls i dessa anläggningar (grundläggande tjänster) till järnvägsföretag och andra som ansöker om det.

Av artikel 13 i genomförandeförordningen framgår vad som gäller för att en tjänsteleverantör ska få ge avslag på en ansökan om tillträde. Av artikel 13.6 framgår att om sökanden upprepade gånger har underlåtit att betala för redan beviljade och utnyttjade tillträdesrättigheter får tjänsteleverantören begära finansiella garantier för att skydda sina berättigade förväntningar om framtida intäkter och utnyttjande av anläggningen. Information om sådana garantier ska offentliggöras i anläggningsbeskrivningen.

Transportstyrelsens bedömning

Är Sundsvalls kombiterminal en sådan anläggning för tjänst som omfattas av JML?

Sandahls har upprättat en anläggningsbeskrivning för Sundsvalls kombiterminal. Av beskrivningen framgår att anläggningen i huvudsak är avsedd för lastning och lossning av intermodala enheter mellan järnvägsvagnar och lastbilar samt lagerhållning av lastbärare. Vidare anges att de tjänster som tillhandahålls i anläggningen är grundläggande

kombiterminaltjänster, tilläggstjänster och övriga extratjänster, lagring samt tåg/lastbilstransporter till terminalen.

Transportstyrelsen bedömer att verksamheten i Sundsvalls kombiterminal, så som den beskrivs i anläggningsbeskrivningen, utgör sådana tjänster som avses i 9 kap. JML. Vidare bedömer Transportstyrelsen att Sundsvalls kombiterminal har iordningställt för att det ska gå att utföra eller tillhandahålla sådana tjänster som avses i 9 kap. JML och att Sundsvalls kombiterminal är en sådan godsterminal som avses i 9 kap. 1 § andra stycket 2 p.

Transportstyrelsen bedömer att Sundsvalls kombiterminal är en sådan anläggning för tjänst som avses i 1 kap. 9 § JML.

Är Sandahls en sådan tjänsteleverantör som omfattas av JML och genomförandeförordningen?

En tjänsteleverantör är enligt definitionen i JML den som ansvarar för förvaltningen av en sådan anläggning för tjänster eller för tillhandahållande av sådana tjänster som avses i 9 kap. JML. Eftersom Transportstyrelsen bedömer att Sundsvalls kombiterminal är en sådan anläggning för tjänster som avses i 9 kap. 1 § andra stycket 2 p. och då Sandahls är den som beslutar om tillträde till den berörda anläggningen bedömer Transportstyrelsen att Sandahls är den som förvaltar anläggningen för tjänster. Transportstyrelsen bedömer därför att Sandahls är en sådan tjänsteleverantör som omfattas av JML.

Tjänsteleverantörer ska följa såväl JML som direkt tillämpliga EU-rättsakter. Det finns dock möjlighet för tjänsteleverantörer att begära undantag från alla eller vissa bestämmelser i genomförandeförordningen. Transportstyrelsen är den myndighet som i sin egenskap av regleringsorgan beslutar om dessa undantag. Transportstyrelsen har inte beviljat något sådant undantag för Sandahls och således omfattas Sandahls av genomförandeförordningen i sin helhet.

Är Väte ett järnvägsföretag?

Definitionen av ett *järnvägsföretag* framgår av 1 kap. 9 § JML och anger att järnvägsföretag är den som tillhandahåller dragkraft och utför järnvägstrafik. Väte har ett gemensamt säkerhetsintyg för godstransporter (TSJ 2021-2375) samt licens (TSJ 2018-2094) och utför järnvägstransporter. Transportstyrelsen bedömer att Väte är ett järnvägsföretag enligt JML och sökande enligt artikel 1 i genomförandeförordningen.

Är bankgarantin i detta fall en sådan finansiell garanti som avses i artikel 13.6 i genomförandeförordningen?

Finansiella garantier syftar till att skydda tjänsteleverantörens berättigade förväntningar om framtida intäkter och utnyttjande av anläggningen. Sandahls uppger att kravet på bankgaranti har sin grund i en osäkerhet kring Vätes finansiella status och betalningsförmåga, med anledning av att Sandahls anser att Väte är en större intressent i konkursen efter logistikföretaget. För att skydda sig ställer därför Sandahls, i avtalet med Väte, krav på en bankgaranti för att ge Väte tillträde till Sundsvalls kombiterminal.

Eftersom Sandahls syfte med bankgarantin är att skydda sig mot Vätes eventuella framtida betalningsförmåga, bedömer Transportstyrelsen att den ställda bankgarantin är en sådan finansiell garanti som avses i artikel 13.6 i genomförandeförordningen.

Får Sandahls kräva finansiell garanti av Väte som villkor för tillträde till anläggning för tjänst?

Sandahls har ställt krav på bankgaranti av Väte som villkor för att ge tillträde till Sundsvalls kombiterminal. Väte har i kontakt med en bank upprättat en bankgaranti om två miljoner kronor med Sandahls som förmånstagare. Sandahls motiverar sitt krav med att det konkursade logistikföretaget och Väte hade ett nära samarbete och Sandahls uppfattning är därför att Väte är en större intressent i konkursboet. Vidare uppger Sandahls att de avser att tillämpa bankgaranti av Väte så länge inte full klarhet föreligger avseende eventuell utdelning i konkursen. Sandahls anser att de har fog för detta under rådande omständigheter och vid osäkerhet kring kunds finansiella status ser de bankgaranti som branschpraxis.

Av artikel 13.6 i genomförandeförordningen framgår att en tjänsteleverantör får begära finansiella garantier för att skydda sina berättigade förväntningar om framtida intäkter och utnyttjande av anläggningen. För att få kräva sådana garantier krävs dock att sökanden upprepade gånger har underlåtit att betala för redan beviljade och utnyttjade tillträdesrättigheter. Det är därför inte tillräckligt att Sandahls misstänker att Väte i framtiden kommer att få svårt att betala för nyttjade tillträdesrättigheter. Det ska således vara frågan om upprepade konstaterade betalningsförsummelser.

Transportstyrelsen har frågat Sandahls huruvida Väte har underlåtit att betala och Sandahls uppger att man bara haft en faktura till Väte som förfallit och den betalades i tid, detta bekräftas även av Väte.

Av artikel 13.6 i genomförandeförordningen framgår dessutom att information om att finansiella garantier kan komma att krävas, ska offentliggöras i anläggningsbeskrivningen. Transportstyrelsen har tagit del av anläggningsbeskrivningen för Sundsvalls kombiterminal och kan konstatera att det inte finns någon information om finansiella garantier.

Sandahls har således, när de villkorat Vätes tillträde till anläggningen med bankgaranti, agerat i strid med kraven i artikel 13.6 i genomförandeförordningen.

Av skäl 4 till genomförandeförordningen framgår bl.a. att öppenhet när det gäller villkor för tillträde till anläggningar för tjänster och järnvägsrelaterade tjänster är en nödvändig förutsättning för att alla sökande ska kunna få tillträde till anläggningar för tjänster och tjänster som tillhandahålls i dessa anläggningar på ett icke-diskriminerande sätt. Att begära finansiell garanti av en enskild sökande utan stöd i anläggningsbeskrivningen och utan att sådan misskötsel som beskrivs i artikel 13.6. har skett är vidare att agera i strid med kravet i 9 kap. 1 § JML om att ge sökande tillträde till anläggningar och tillgång till tjänster på ett icke-diskriminerande sätt.

Sammanfattningsvis bedömer Transportstyrelsen att Sandahls inte har rätt att ställa krav på Väte att ha en bankgaranti som villkor för tillträde till Sundsvalls kombiterminal då information om sådan inte finns i anläggningsbeskrivningen och då Väte inte upprepade gånger har underlåtit att betala för redan beviljade och utnyttjade tillträdesrättigheter. Transportstyrelsen förelägger därför Sandahls att omedelbart upphöra att i strid med artikel 13.6 i genomförandeförordning 2017/2177 begära finansiell garanti av Väte som villkor för att bevilja tillträde till kombiterminalen i Sundsvall.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas. Överklagandet ska vara skriftligt och ni ska ange vilket beslut som överklagas och vilken ändring ni vill ha. Överklagandet ska ställas till Förvaltningsrätten i Linköping men skickas till Transportstyrelsen Box 267, 781 23 Borlänge. Överklagandet ska ha kommit till Transportstyrelsen inom tre (3) veckor från det att ni tog del av detta beslut eller, om ni företräder det allmänna och beslutet överklagas till en förvaltningsrätt eller kammarrätt, inom tre (3) veckor från den dag då beslutet meddelades.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Jonas Bjelfvenstam. I den slutliga handläggningen av ärendet deltog utredare Charles Bergqvist och utredare Elisabet Lindh Markus, den senare föredragande.

Jonas Bjelfvenstam

Generaldirektör

Upplysningar

Om detta föreläggande inte följs kan Transportstyrelsen komma att fatta beslut om ett nytt föreläggande. Det nya föreläggandet får enligt 10 kap. 7 § järnvägsmarknadslag (2022:365) förenas med vite.